

ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ПРАВА І ВЛАДИ В ТРАНЗИТИВНИХ КРАЇНАХ

Набуття незалежності, суверенної державності та формування нової економічної та політико-правової системи ніколи не відбувалося швидко та без певних перешкод. Кожна держава, діставши незалежність, постає перед проблемою створення соціально-політичної моделі розбудови суспільства та пошуку політико-правового шляху розвитку. Досягнення цієї мети у транзитивних країнах можливо лише через розв'язання проблеми співвідношення права і державної влади.

Варто зауважити, що перед Україною та іншими пострадянськими державами, де трансформація від тоталітаризму до демократії здійснюється з деякими труднощами, надзвичайно гостро постає проблема порушення балансу між згаданими поняттями. Мається на увазі те, що право, у зв'язку із зміцненням та ствердженням іманентних якостей влади, потрапляє у серйозну залежність від державної влади. Це закономірно несе в собі загрозу відновлення автократії чи навіть встановлення неототалітарного режиму [2, с. 3].

Об'єктивно оцінюючи сучасні суспільства як соціально диференційовані утворення, тим більше транзитивний соціум, стан якого, зазвичай, ускладнений економічною кризою та соціальними конфліктами, все більшого значення слід надавати ідеям соціальної солідарності й згоди, «правління права», зваженої та ефективної правової політики [2, с. 338]. Зокрема, постає нагальна потреба у проведенні ефективної науково обгрунтованої політики у сфері реалізації прав і свобод людини, так як дуже часто існує розрив між законодавчо встановленими правами і свободами людини, гарантіями їх реалізації та повсякденною практикою їх захисту.

Не менш важливим питанням є визначення статусу органів державної влади, сучасного стану їх взаємодії між собою, умов їх

функціонування та факторів, що уповільнюють запровадження новацій у транзитивних державах.

Зважаючи на місце, роль та соціальне призначення системи органів державної влади, особливо актуальною стає потреба в теоретичному осмисленні найбільш важливих, ключових ідей і положень, що виступають основою побудови та функціонування цієї системи. Саме визначення пріоритетних засад, правильне розуміння і сприйняття принципів діяльності органів державної влади зумовлює можливість їх практичної реалізації з метою максимального наближення до ідеальної моделі правової і соціально орієнтованої держави [3, с.146]. На думку дослідників, слід виокремити такі базові принципи організації державної влади у демократичному суспільстві, котрі, як правило, мають статус конституційних основ: принцип верховенства права (правового закону), принципи єдності та поділу державної влади, принцип цілісного функціонування права і влади, принципи прерогатив та обмежень влади, принципи демократизму (народовладдя) та гуманізму, принцип гласності тощо [3, с. 152].

Розбудова держави на шляху розвитку демократичного суспільства ставить також на перший план проблему гармонізації стосунків між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. Практика делегування є однією з найважливіших форм економії фінансових та людських ресурсів, оскільки виключає необхідність створення поряд з органами місцевого самоврядування ще якихось структур державної виконавчої влади, особливо на первісному рівні адміністративно-територіального поділу держави. Передача певних державних повноважень місцевим органам дозволяє уникнути низки досить істотних проблем, вирішення яких сприяє, зокрема: можливості уникнути зайвої концентрації влади на центральному рівні, перевантаження центрального уряду місцевими справами; забезпеченню участі населення в здійсненні владних повноважень, політичному процесі; зближенню держави з громадянським суспільством; здійсненню раціоналізації й оптимізації муніципального управління в цілому тощо [1, с. 337].

Таким чином, трансформація суспільства у напрямку цивілізованих форм його організації, звичайно, не може бути здійснена без всебічного урахування особливостей співвідношень права і державної влади в усіх формах їх прояву. Сьогодні, коли проблема права і влади опинилась у центрі розгляду усіх соціально значущих проблем, актуалізується нагальна потреба у всебічному комплексному дослідженні цього складного соціального феномена.

Література:

1. Правові основи формування та функціонування органів державної влади у контексті євроінтеграції : монографія / Нац. акад. прав.

наук України, НДІ держ. будівництва та місц. самоврядування, Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого; за ред.: Ю. П. Битяк, О. Г. Данильян. Харків. : Право. 2010. 384 с.

2. Проблеми влади і права в умовах посттоталітарних трансформацій: міждисциплінарний аналіз : монографія / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого; за заг. ред.: М. І. Панов, О. Г. Данильян. Харків : Право. 2004. 359 с.

3. Данильян О. Г. Принципи організації та функціонування органів державної влади в демократичному суспільстві / О. Г. Данильян // Вісник Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія : зб. наук. пр. Харків. : Право, 2011. №9. С. 146-154.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

Кафедра філософії

ФІЛОСОФІЯ І ПРАВО

Тези доповідей
XVI Міжнародної наукової конференції
аспірантів та студентів
(22 травня 2020 року)

Харків
«Право»
2020

УДК 340.12

Ф56

Організаційний комітет:

Голова – А. П. Гетьман, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Члени: О. Г. Данильян, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії; С. Б. Жданенко, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії; І. І. Коваленко, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії; Г. В. Коваленко, кандидат юридичних наук, асистент кафедри філософії

Тези друкуються мовою авторів у авторській редакції

Філософія і право : тези доп. XVI Міжнар. наук. конф. аспірантів та студентів (22 трав. 2020 р.). – Харків : Право, 2020. – 474 с.

ISBN 978-966-998-003-8

У пропонованій до уваги читачів збірці тез і повідомлень XVI Міжнародної наукової конференції аспірантів та студентів «Філософія і право» висвітлюється широке коло як загальнофілософських проблем, так і різноманітних аспектів філософії права. Певна частина матеріалів конференції розвиває і поглиблює філософські уявлення у царині правової онтології, правової антропології, теорії правових цінностей, теорії пізнання права та інституційного виміру права. Деякі напрацювання містять спроби не тільки по-новому підійти до осмислення вже достатньо розробленої проблематики, а й виявляються кроком на шляху пізнання раніше не відрефлектованого шару правової реальності. У цьому сенсі зміст нижченаведених тез засвідчує зацікавленість майбутніх фахівців права у більш глибокому теоретичному освоєнні тих феноменів правової реальності, пізнання яких є умовою розв'язання нагальних практичних завдань правотворчого й правозастосовного характеру в контексті гідного виконання професійної місії у розбудові правової державності в Україні.

УДК 340.12

Адреса редакційної колегії:

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
вул. Пушкінська, 77, Харків, 61024, Україна

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2020
© Оформлення. Видавництво «Право», 2020

ISBN 978-966-998-003-8